

Олександр Красногор,

кандидат юридичних наук,
приватний нотаріус, м. Чернігів.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-0901-7033>

СУТНІСТЬ ТА ОЗНАКИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР ОХОРОНИ ПРАВ ЛЮДИНИ МІНІСТЕРСТВОМ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

Досліджено семантичний зміст термінів «процедура», «правова процедура» та «адміністративна процедура». Відзначено, що формування розуміння змісту та сутності поняття і ознак адміністративних процедур, які реалізуються Міністерством юстиції України в ході охорони прав людини, є успіхом у пізнанні загальної системи адміністративних процедур, як складового елементу адміністративного права. Відзначається, що адміністративні процедури є обов'язковим інструментом у функціонуванні публічної адміністрації. Проаналізовано наукові погляди на зміст поняття «адміністративна процедура», та ознаки цієї інституції адміністративного права.

Досліджено законодавче визначення поняття адміністративної процедури та виділено аспекти його звуження, з огляду на наукові погляди щодо його змісту. Сформовано авторське визначення поняття адміністративних процедур охорони прав людини Міністерством юстиції України, відзначено, що як і будь-який процес, який реалізується в регульованих суспільних відносинах, адміністративна процедура наділена певними ознаками, які розкривають її сутність та зміст.

Встановлено, що адміністративна процедура в Україні потребує суттєвого перегляду та вдосконалення. Її законодавче визначення не повинно обмежуватися лише сферою надання послуг, а має включати всі аспекти взаємодії між громадянами та державними органами. Удосконалення адміністративної процедури сприятиме зміцненню верховенства права, захисту прав людини та підвищенню ефективності публічного управління в Україні.

Запропоновано, розширити законодавче визначення адміністративної процедури, включивши механізми оскарження, захисту прав громадян та контроль за діями державних органів; гармонізувати українське законодавство із принципами Європейської хартії місцевого самоврядування та іншими міжнародними стандартами; посилити відповідальність посадових осіб за порушення адміністративних процедур для підвищення ефективності державного управління.

Ключові слова: правова процедура, адміністративна процедура, публічна адміністрація, державне управління, адміністративний акт.

Krasnohor O.

Essence and characteristics of administrative procedures for the protection of human rights by the Ministry of justice of Ukraine

The semantic content of the terms «procedure», «legal procedure» and «administrative procedure» is studied. It is noted that the formation of an understanding of the content and essence of the concept and features of administrative procedures, which are implemented by the Ministry of Justice of Ukraine in the course of protecting human rights, is a success in understanding the general system of administrative procedures as a component of administrative law. It is noted that administrative procedures are an obligatory tool in the functioning of public administration. Scientific views on the content of the concept of «administrative procedure» and the features of this institution of administrative law are analyzed.

The legislative definition of the concept of administrative procedure is studied and aspects of its narrowing are highlighted, taking into account scientific views on its content. The author's definition of the concept of administrative procedures for the protection of human rights by the Ministry of Justice of Ukraine is formed, it is noted that like any process implemented in regulated social relations, the administrative procedure is endowed with certain features that reveal its essence and content.

It has been established that the administrative procedure in Ukraine requires substantial revision and improvement. Its legal definition should not be limited solely to the sphere of service provision but must encompass all aspects of interaction between citizens and state authorities. The improvement of the administrative procedure will contribute to strengthening the rule of law, protecting human rights, and enhancing the efficiency of public administration

in Ukraine.

It is proposed to expand the legal definition of administrative procedure by including mechanisms for appeals, protection of citizens' rights, and oversight of state authorities' actions; to harmonize Ukrainian legislation with the principles of the European Charter of Local Self-Government and other international standards; and to strengthen the accountability of officials for violations of administrative procedures to improve the effectiveness of public governance.

Keywords: legal procedure, administrative procedure, public administration, public administration, administrative act.

Постановка проблеми. Кожен громадянин має досвід звернення до державних органів за захистом своїх прав, свобод та інтересів. Проте враження від результативності, якості та повноти отриманих адміністративних послуг кожен має свої, і не завжди позитивні.

Різні складні процедури отримання однопорядкових державних послуг, відмови в їх наданні з формальних причин, відсутність будь-яких обґрунтувань під час прийняття індивідуальних, насамперед негативних для людини, рішень, складна судова процедура їх оскарження – це далеко не вичерпний перелік проблем, із якими часто стикаються пересічні люди [1].

Проте, рух України шляхом євроінтеграційних реформ як у правовій системі так і у сфері адміністративних послуг і процедур, вимагають дієвих кроків від держави та її інституцій. Провідне місце в цій діяльності відведено Міністерству юстиції України, як центральному органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної правової політики, відіграє ключову роль у забезпеченні верховенства права та доступу громадян до юридичних послуг.

Сучасний етап державотворення, який проходить Україна, вимагає рішучих та дієвих кроків щодо пошуку оптимальних форм побудови взаємовідносин публічної адміністрації з людиною, запровадження адміністративних процедур, які даватимуть змогу збалансувати приватний і публічний інтерес, що в свою чергу забезпечить охорону прав людини. Все це зумовлює актуальність дослідження сутності та особливостей адміністративних процедур охорони прав людини Міністерством юстиції України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукова спільнота дуже жваво обговорює питання сутності адміністративної процедури, її зміст та ознаки. Спостерігаються різні погляди на це питання. Серед науковців, які розглядають це питання варто виділити таких як В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, Д. Н. Бахрах, Ю. П. Битяк, І. В. Бойко, С. Г. Братель, Н. В. Галіцина, В. В. Галуцько, І. Б. Коліушко, Т. О. Коломєць, Р. О. Куйбіда, Б. М. Лазарєв, В. Ф. Опришко, Л. Л. Савранчук, В. П. Тимошук, Ю. М. Фролов, О. Юшкевич, та інші.

Метою статті є дослідження, з урахуванням наявних наукових поглядів на сутність і зміст поняття адміністративної процедури, сутності та ознак адміністративних процедур охорони прав людини Міністерством юстиції України.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день, навіть враховуючи наявність прийнятого законодавчого акту, що регламентує адміністративну процедуру, ця юридична категорія продовжує залишатись предметом численних наукових праць.

Функціонування публічної адміністрації здійснюється за певною процедурою, починаючи від отримання звернення особи і до прийняття відповідного адміністративного акту та його реалізації. Більшість означених адміністративних процедур спрямовано на реалізацію прав та інтересів приватних осіб.

Для досягнення поставленої мети нашого дослідження вважаємо за необхідне звернути увагу на зміст понять «процедура» та «адміністративна процедура».

Автори академічного тлумачного словника української мови визначають «процедуру» – як офіційно встановлений чи узвичаєний порядок здійснення, виконання або оформлення чого-небудь [2]. За Великим тлумачним словником сучасної української мови – це ряд яких-небудь дій, хід виконання чого-небудь [3, с. 1179]. О.С. Мельничук, в словнику іншомовних слів, «процедуру» визначає як офіційно встановлений чи прийнятий за звичаєм порядок, послідовність дій для здійснення або оформлення якихось справ [4, с. 639]. Автори словника термінів визначають «процедуру» як складову юридичного процесу, що визначає порядок учинення певної процесуальної дії [5, с. 131].

Визначаючи поняття «правової процедури» О.О. Серєда характеризує її як нормативно врегульованої певної послідовності дій, пов'язаних цільовим напрямком, що здійснюються в імперативній чи диспозитивній формах, у певні строки, а результати здійснення дій мають юридичну фіксацію [6, с. 10].

Юридична процедура являє собою самостійний різновид соціальної процедури, регламентується відповідними процедурними нормами права, має офіційний правовий характер, складається із певної по-

слідовності дій суб'єктів юридичної процедури, в результаті чого досягається певний результату вигляді зміни правової дійсності [7, с. 9].

Можна відзначити, що «правові процедури» покликані забезпечити певний «порядок» в суспільстві, регламентуючи чіткі правила взаємодії між суб'єктами під час регулювання суспільних відносин. Саме завдяки чітким правовим процедурам фізичні та юридичні особи можуть ефективно реалізовувати свої права та здійснювати їх охорону. Нормативна регламентація єдиних для всіх процедур унеможливорює вибіркове застосування норм права та сприяє рівності суб'єктів, визначаючи порядок вирішення суперечок, забезпечуючи справедливе врегулювання конфліктних ситуацій.

Натомість, «адміністративні процедури» охоплюють не всі правові механізми, які регулюють порядок розгляду правових питань а безпосередньо порядок дій публічної адміністрації у процесі прийняття адміністративних рішень та надання адміністративних послуг невідладним суб'єктам. Основна мета їх реалізації – організація публічного управління, регулювання відносин між державою та громадянами.

Що стосується поняття «адміністративна процедура», В. Тимошук характеризує її як визначений законодавством порядок розгляду й вирішення адміністративними органами індивідуальних адміністративних справ [8, с. 211].

Власне визначення поняття адміністративної процедури запропонував В. В. Галунько, на думку якого – це встановлений законодавством порядок розгляду і розв'язання органами публічної адміністрації індивідуальних адміністративних справ з метою забезпечення прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави [9, с. 224].

І. Бойко, в своєму дослідженні доходить висновку, що адміністративна процедура як сукупність правил, придатних для прийняття адміністративних актів, а в деяких випадках, також їх виконання, слугує нормативною підставою для діяльності публічної адміністрації, основним призначення якої є забезпечення реалізації та захист прав приватної особи [10, с. 234].

Адміністративна процедура, на переконання О. Юшкевич, визначається як процесуальні етапи здійснення юридичної діяльності органами публічної адміністрації з метою забезпечення реалізації прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб [11, с. 107].

С. Братель адміністративною процедурою називає процедурно-процесуальну форму, яка регулюється адміністративно-процедурними нормами, що визначають порядок, у межах якого здійснюється по-слідовна діяльність суб'єктів адміністративної процедури та дії інших її учасників [12, с. 102].

Досліджені погляди науковців щодо сутності адміністративної процедури дають нам можливість стверджувати, що дана процедура реалізується за чітко регламентованим порядком, який нормативно закріплено, являє собою дії публічної адміністрації, що направлені на досягнення конкретного результату – реалізацію та охорону прав невідладного суб'єкта.

Як слушно відзначає І. Бойко, поняття «адміністративна процедура» змістовно наповнене двома термінами. По-перше, процедура є порядком у вчиненні дій для досягнення певного результату. По-друге, термін «адміністративний» в науці тлумачиться як той, що пов'язаний з управлінням, так і той, що покликаний служити. Таке двоєке розуміння базової категорії адміністративного права зумовлює існування двох типів правовідносин, що виникають у сфері публічного управління. Це, по-перше, ті відносини, що мають управлінський характер, виникають за ініціативою владарюючих суб'єктів, в яких на приватних осіб покладається здебільшого виконання обов'язків. По-друге, у відносинах з публічною адміністрацією приватні особи реалізують значну частину своїх прав. Ці два типи правовідносин потребують для свого врегулювання відмінних принципів і правил [13, с. 116–117].

Як бачимо з наведених наукових поглядів на визначення сутності адміністративної процедури – одностайність думки щодо її змісту відсутня. Така ситуація призводить до необхідності подальших наукових пошуків в цій сфері, навіть не зважаючи на наявність законодавчого акту, яким адміністративна процедура визначається та регулюється.

Характеризуючи загальне визначення адміністративних процедур, Ю. Фролов до їх головних завдань пропонує віднести:

- запровадження розгляду справедливої, об'єктивної і своєчасної природи індивідуальних справ фізичних й юридичних осіб заради здійснення обов'язків, запровадження прав і законних інтересів суб'єктів правових відносин;

- сприяння підвищенню ефективності реалізації публічної влади, чіткому здійсненню функцій та повноважень органів і посадових осіб за допомогою впорядкування їх діяльності;

– запровадження необхідної послідовності в реалізації суб'єктами правових відносин власних прав та інтересів законного типу;

– протидію зловживанню владою зі сторони виконавчих органів й інших суб'єктів владних повноважень за допомогою чіткої регламентації правил взаємовідносин органів, посадових осіб виконавчих та місцевосамоврядних органів з іншими суб'єктами правових відносин адміністративного типу [14, с. 696].

Законодавець, в нормах довгоочікуваного спільнотою та науковцями Закону України «Про адміністративну процедуру» від 17.02.2022 № 2073-IX, під адміністративною процедурою розуміє визначений законом порядок розгляду та вирішення справи [15].

На нашу думку, враховуючи досліджені погляди наукової спільноти на зміст поняття «адміністративна процедура», законодавець, формуючи в законі визначення цієї суспільно важливої форми надання адміністративних послуг, суттєво звузив розуміння та функціональний зміст адміністративної процедури.

Законодавче визначення адміністративної процедури зводиться лише до формалізованого механізму надання адміністративних послуг, тоді як її реальний зміст значно ширший. Адміністративна процедура є ключовим елементом функціонування держави та взаємодії між учасниками суспільних відносин та публічною адміністрацією. В ідеалі вона має охоплювати широкий спектр правовідносин, включаючи надання адміністративних послуг, розгляд скарг, контроль за законністю дій посадових осіб та охорону і захист прав суб'єктів звернення за адміністративною послугою.

Можна виділити наступні аспекти звуження поняття адміністративної процедури в законодавстві:

1. Обмеження адміністративної процедури лише сферою послуг. Законодавець визначає адміністративну процедуру лише як порядок розгляду і вирішення справи – тобто надання адміністративних послуг (наприклад, видача паспортів, реєстрація підприємств).

2. Втрата регулюючої та контрольної функції адміністративної процедури. Адміністративна процедура має гарантувати законність дій державних органів і посадових осіб, повинна включати механізми контролю, нагляду, примусу та розгляду адміністративних спорів.

3. Відсутність забезпечення відкритості та прозорості адміністративного процесу.

Зважаючи на окреслені аспекти доходимо думки, що звуження законодавцем визначення адміністративної процедури може мати наслідком:

– недостатність правового захисту громадян (неможливості ефективного оскарження рішень публічної адміністрації).

– зниження відповідальності посадових осіб (через відсутність чітких механізмів контролю та притягнення їх до відповідальності за порушення прав та інтересів особи).

– неповну реалізацію принципів верховенства права (адміністративна процедура – це не лише послуга, а й механізм охорони та захисту прав).

Враховуючи наведені обставини, пропонуємо визначити поняття адміністративних процедур охорони прав людини Міністерством юстиції України як регламентований нормативно-правовими актами комплекс дій структурних підрозділів Міністерства юстиції України, з чітким дотриманням вимог принципу стадійності в діяльності публічної адміністрації, направлений на попередження порушення прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, шляхом розгляду і вирішення їх індивідуальних справ, з прийняттям за його результатами акту індивідуальної дії, яким набуваються, змінюються, припиняються права суб'єкта звернення або виконуються його обов'язки.

Адміністративні процедури є важливим інструментом реалізації та охорони прав і свобод громадян у відносинах з органами державної влади та місцевого самоврядування. Вони забезпечують передбачуваний, законний і справедливий порядок ухвалення рішень у сфері публічного управління. Цей законодавчо закріплений інструмент характеризується певним механізмом охорони, який включає: прозорість дій публічної адміністрації – особа має доступ до інформації та розуміє, як і чому приймається рішення; дотримання строків і правил надання адміністративних послуг – захист від затягування справи чи свавілля посадових осіб; обов'язок публічної адміністрації приймати обґрунтувати рішення – заборонено ухвалювати рішення без пояснень або всупереч доказам; можливість оскарження прийнятих рішень – громадяни можуть захистити своє право у вищому органі або в суді; рівність перед законом – усі особи мають рівні права в процедурі, незалежно від статусу.

Адміністративні процедури – це не лише технічний процес, а важливий правозахисний інструмент, що забезпечує повагу до гідності особи, рівність перед державою та ефективне реагування на порушення прав з метою їх охорони та захисту.

Як і будь-який процес, що реалізується в регульованих суспільних відносинах, адміністративна процедура наділена певними ознаками, які розкривають її сутність та зміст.

Н. Галіцина, досліджуючи адміністративну процедуру як інститут адміністративного процесу, виділяє ознаки цього інституту.

1. Адміністративні процедури застосовуються в публічній сфері.

2. Адміністративні процедури регулюють порядок здійснення правозастосувальної діяльності.

3. Адміністративні процедури охоплюють управлінську діяльність позитивної спрямованості, тобто діяльність, спрямовану на створення умов для ефективної реалізації прав і законних інтересів громадян і організацій.

4. Адміністративні процедури встановлюють визначений порядок здійснення тих або інших дій.

5. Для адміністративних процедур характерний особливий суб'єктний склад. Однією зі сторін в адміністративній процедурі завжди виступає державний орган або посадова особа, наділені державно-владними повноваженнями.

6. Адміністративні процедури закріплюються адміністративно-процесуальними нормами, які, в свою чергу, регулюють застосування матеріальних норм адміністративного та інших галузей права (фінансового, господарського, трудового та ін.), і при цьому регламентують діяльність уповноважених органів і посадових осіб [16, с. 173–174].

Л. Савранчук, в ході власного дослідження, зокрема ознаками адміністративної процедури визначає:

1) сфера об'єктивізації (офіційний характер) – діяльність публічної адміністрації та специфічний суб'єктний склад (адміністративна процедура здійснюється в публічній сфері, безпосередньо пов'язана із діяльністю органів публічної адміністрації і супроводжується використанням ними відповідних владних повноважень з урахуванням публічних інтересів);

2) правова детальна регламентація, цілеспрямованість (адміністративна процедура врегульована адміністративно-правовими нормами, які чітко регламентують діяльність уповноважених органів та посадових осіб);

3) результатом є прийняття адміністративного акту, який встановлює, змінює чи припиняє права та обов'язки суб'єктів адміністративно-правових відносин, та є обов'язковим для виконання [17, с. 79].

І. Бойко до основних ознак адміністративної процедури відносить наступні: правовий характер, оскільки принципи та правила, що визначають адміністративну процедуру, містяться в приписах нормативно-правових актів; владний характер, що виявляється в приписах суб'єктів публічного управління, які носять розпорядчий характер і є обов'язковими для інших осіб; вміщує в себе сукупність норм, що регламентують як діяльність суб'єкта публічного управління, так і поведінку приватних осіб; спрямована на прийняття адміністративного акта суб'єктом владних управлінських повноважень; застосовується для вирішення конкретної адміністративної справи; має основним призначенням забезпечення ефективної реалізації прав приватних осіб та унеможливлення їх порушення; тягне за собою настання зовнішніх наслідків, тобто застосування процедурних правил породжує права й обов'язки осіб, які знаходяться поза системою публічного управління; має, як правило, безспірний характер, тобто завдяки адміністративній процедурі вирішуються позитивні управлінські справи [13, с. 117].

Тож характеризуючи адміністративні процедури охорони прав людини Міністерством юстиції України пропонуємо виділити такі їх ознаки:

1) нормативна визначеність – адміністративні процедури закріплені та регламентовані в законодавчих та підзаконних актах;

2) публічний характер – адміністративні процедури здійснюються від імені держави в інтересах суспільства та окремих громадян;

3) прозорість і доступність – інформація про процедури доступна на сайті Мін'юсту або через ЦНАП;

4) недискримінаційний підхід – в питаннях доступності та в ході реалізації адміністративних процедур заборонена упередженість, усі мають рівний доступ до процедур незалежно від статусу;

5) захисна спрямованість – адміністративні процедури спрямовані на охорону, захист, поновлення або гарантування прав і свобод фізичних та юридичних осіб;

6) процесуальна чіткість – адміністративні процедури містять встановлений порядок дій (стадійність, строки, форми звернення, обґрунтування рішень);

7) зв'язок з конкретно заявою особи – адміністративні процедури, як правило, починаються з ініціативи громадянина (заява, скарга, запит);

8) результативність (адміністративний акт) – адміністративні процедури завершуються виданням адміністративного акта (довідки, витягу, висновку, рішення тощо);

9) можливість оскарження – суб'єкт звернення за послугою має право на апеляцію, повторний розгляд або звернення до суду;

10) контроль і підзвітність – реалізація адміністративних процедур може бути перевірена (внутрішній контроль, скарги, нагляд).

Висновки. Адміністративна процедура в Україні потребує суттєвого перегляду та вдосконалення. Її законодавче визначення не повинно обмежуватися лише сферою надання послуг, а має включати всі аспекти взаємодії між громадянами та державними органами. Удосконалення адміністративної процедури сприятиме зміцненню верховенства права, захисту прав людини та підвищенню ефективності публічного управління в Україні.

Для приведення адміністративної процедури у відповідність до європейських стандартів необхідно: розширити законодавче визначення адміністративної процедури, включивши механізми оскарження, захисту прав громадян та контроль за діями державних органів; гармонізувати українське законодавство із принципами Європейської хартії місцевого самоврядування та іншими міжнародними стандартами; посилити відповідальність посадових осіб за порушення адміністративних процедур для підвищення ефективності державного управління.

Список використаних джерел

1. Кравченко Л., Булгакова Г. Наближення держави до людей. *Юридична практика*. 2022. №7-8 (1260-1261). URL: <https://pravo.ua/articles/nablyzhennia-derzhavy-do-liudei/> (дата звернення: 20.04.2025).
2. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 20.04.2025).
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад, голов, ред. В.Т. Бусел. К. Ірпін: ВТФ «Перун». 2005. 1728 с.
4. Словник іншомовних слів за ред. О. С. Мельничука. 1-е видання, Київ: Головна редакція «Українська радянська енциклопедія» (УРЕ), 1974. 776 с.
5. Словник термінів з теорії держави і права за ред. М. І. Панова. Харків. Основа. 1997. 180 с.
6. Серeda О.О. Правова процедура: теоретико-правові засади та практичні виміри : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2009. 20 с.
7. Николина К.В. Юридична процедура : поняття, ознаки, види, місце в системі правових категорій : автореферат дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 ; Нац пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2011. 19 с. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/31649> (дата звернення: 20.04.2025).
8. Тимошук В. П. Адміністративні процедури за участю громадян. Державне управління: проблеми адміністративної теорії та практики. Київ: Факт. 2003. С. 195–211.
9. Адміністративне право України : навчальний посібник [В. В. Галуцько, В. І. Курило, С. О. Короєд, О. Ю. Дрозд, І. В. Гиренко, О. М. Єщук, І. М. Риженко, А. А. Іванищук, Р. Д. Саунін, І. М. Ямкова]; за ред. проф. В. В. Галуцька. Херсон: Грін Д.С., 2015. Т.1. Загальне адміністративне право. 272 с.
10. Бойко І. Роль і значення адміністративної процедури у публічному адмініструванні. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. 2022. Випуск 69. С. 229–236. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/254762/251900> (дата звернення: 22.04.2025).
11. Юшкевич О. Адміністративна процедура будівництва об'єктів містобудівної діяльності. *Адміністративна процедура: особливості формування української концепції : матеріли Круглого столу, м. Харків. 15 вересня 2017 р. Харків* : Національна академія правових наук України, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. 2017. 112 с. С. 106–112. URL: http://www.aprnu.kharkiv.org/doc/Admin_procedura.pdf (дата звернення: 20.04.2025).
12. Братель С.Г. Природа та особливості адміністративних процедур. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2014. № 2. С. 99–103.
13. Бойко І.В. Адміністративна процедура: поняття, ознаки й види. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2017. Випуск 33. С. 113–124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dbms_2017_33_12 (дата звернення: 20.04.2025).
14. Фролов Ю. М. Адміністративні процедури: зміст та особливості. *Форум права*. 2013. № 3. С. 692–698. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2013_3_114 (дата звернення: 20.04.2025).

15. Про адміністративну процедуру. Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 20.04.2025).
16. Галіцина Н. В. Адміністративна процедура як інститут адміністративного процесу. *Форум права*. 2010. № 4. С. 163-177. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2010_4_28 (дата звернення: 20.04.2025)
17. Савранчук Л.Л. Сутність та місце адміністративної процедури в системі адміністративного права як центрального інституту галузі права. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2021. Випуск 6(41). С. 77–81. URL: http://pjuv.nuoua.od.ua/v6_2021/17.pdf (дата звернення: 20.04.2025).

References

1. Kravchenko, L. & Bulhakova, H. (2022). Nablyzhennia derzhavy do liudei. [Bringing the state closer to the people]. *Yurydychna praktyka - Legal practice*, 7-8 (1260-1261). Retrieved from <https://pravo.ua/articles/nablyzhennia-derzhavy-do-liudei/> [in Ukrainian].
2. *Akademichnyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy [Academic explanatory dictionary of the Ukrainian language]* (2023). Retrieved from <http://sum.in.ua/> [in Ukrainian].
3. Busel, V. T. (Ed.) (2005). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy. [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language]*, VIII, 1728. Retrieved from <https://cutt.ly/NrvS2bn0> [in Ukrainian].
4. Melnychuk, O. S. (Ed.) (1974). *Slovnyk inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign words]*. 1-e vydannia [in Ukrainian].
5. Panov, M. I. (Ed.) (1997). *Slovnyk terminiv z teorii derzhavy i prava. [Dictionary of terms from the theory of state and law]* [in Ukrainian].
6. Sereda, O. O. (2009). Pravova protsedura: teoretyko-pravovi zasady ta praktychni vymiry. [Legal procedure: theoretical and legal principles and practical dimensions]. *Avtoref. dys. kand. yuryd. nauk: 12.00.01.* [in Ukrainian].
7. Nykolyna, K. V. (2011). Yurydychna protsedura : poniattia, oznaky, vydy, mistse v systemi pravovykh katehorii. [Legal procedure: concept, features, types, place in the system of legal categories]. *Avtoreferat dys. kand. yuryd. nauk : 12.00.01.* Retrieved from <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/31649> [in Ukrainian].
8. Tymoshchuk, V.P. (2003). Administrativni protsedury za uchastiu hromadian. [Administrative procedures with citizen participation]. *Derzhavne upravlinnia: problemy administrativnoi teorii ta praktyky - State administration: problems of administrative theory and practice*, 195–211 [in Ukrainian].
9. Halunko V. V. (Ed.), Kurylo V. I. & Koroied S. O. ta in. (2015). *Administrativne pravo Ukrainy. [Administrative law of Ukraine]*. Zahalne administrativne pravo, Vol. 1. Navchalnyi posibnyk [in Ukrainian].
10. Boiko, I. (2022). Rol i znachennia administrativnoi protsedury u publichnomu administruvanni. [The role and importance of administrative procedure in public administration]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Seriya Pravo - Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series Law*, 69, 229-236. Retrieved from <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/254762/251900> [in Ukrainian].
11. Yushkevych, O. (2017, September 15). Administrativna protsedura budivnytstva ob'ektiv mistobudivnoi diialnosti [Administrative procedure for the construction of urban development facilities]. *Administrativna protsedura: osoblyvosti formuvannia ukrainskoi kontseptsii. Materily Kruhloho stolu. [Administrative Procedure: Peculiarities of Formation of the Ukrainian Concept: Materials of the Round Table, Kharkiv*. 15 September 2017 Kharkiv]. 106-112. Retrieved from http://www.aprnu.kharkiv.org/doc/Admin_procedura.pdf [in Ukrainian].
12. Bratel, S. H. (2014). Pryroda ta osoblyvosti administrativnykh protsedur. [The nature and features of administrative procedures]. *Visegrad Journal on Human Rights*, 2, 99–103 [in English].
13. Boiko, I. V. (2017). Administrativna protsedura: poniattia, oznaky y vydy. [Administrative procedure: concept, features and types]. *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia - State building and local self-government*, 33, 113-124. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/dbms_2017_33_12 [in Ukrainian].
14. Frolov, Yu. M. (2013). Administrativni protsedury: zmist ta osoblyvosti. [Administrative procedures: content and features]. *Forum prava - Forum of Law*, 3, 692-698. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2013_3_114 [in Ukrainian].
15. *Pro administrativnu protseduru [On the administrative procedure]* (2022, February 17). *Zakon Ukrainy №2073-IX*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> [in Ukrainian].

16. Halitsyna, N. V. (2010). Administratyvna protsedura yak instytut administratyvnoho protsesu. [Administrative procedure as an institution of the administrative process]. *Forum prava - Forum of Law*, 4, 163-177. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2010_4_28 [in Ukrainian].
17. Savranchuk, L. L. (2021). Sutnist ta mistse administratyvnoi protsedury v systemi administratyvnoho prava yak tsentralnoho instytutu haluzi prava. [The essence and place of administrative procedure in the system of administrative law as a central institution of the field of law]. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk - Prykarpatty legal bulletin*, 6(41), 77-81. Retrieved from http://pju.nuoua.od.ua/v6_2021/17.pdf [in Ukrainian].

Стаття надійшла 12.05.2025